

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Мерзяніна Д. В.

Студентка спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Масіна Л.О.,

к.е.н., доцент, кафедри обліку і фінансів

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Одеса, Україна

Одним з важливих завдань сучасних суб'єктів господарювання є організація ведення обліку готової продукції з метою її найефективнішої реалізації. Для управління готовою продукцією інформація повинна формуватися щодо стану запасів готової продукції на складі, своєчасності та правильності її оприбуткування, забезпечення зберігання, своєчасності відвантаження, а також щодо виконання обов'язків за поставками продукції споживачам, тобто керівництво підприємства повинно бути забезпечене інформацією про наявність і рух готової продукції за місцями зберігання та матеріально відповідальними особами. Тому тема дослідження є досить актуальною.

На думку В.П. Завгороднього готова продукція – це актив, незалежно від форми існування, виробництво якого завершено, відповідає технічним умовам виробництва, і вимогам замовника, призначений для споживання як для потреб виробника, так і для потреб зовнішнього ринку. Автор відмічає, що готова продукція – це продукція (виріб, напівфабрикат, робота, послуга), що повністю закінчена обробкою на даному підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування (якщо вимагають відповідні її особливості), відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад [1, с. 154].

В.М. Богаченко характеризує готову продукцію як матеріальний результат виробничої діяльності підприємства, коли запаси набувають нової якості. Крім

випуску речової продукції, підприємство може виконувати роботи для інших підприємств або надавати послуги. На відміну від тієї, яка в обліку зазначається як готова продукція, цей вид продукції називають «виконані роботи і послуги». Отже, продукція підприємства складається з готової продукції та виконаних робіт і послуг [2, с. 124].

Судячи з вищезазначених визначень, ця категорія характеризується з різних точок зору. Готова продукція – це об'єкт реалізації, тобто головне джерело отримання прибутку для підприємства, а також частина запасів, що може споживатися на самому підприємстві, тобто бути внутрішнім ресурсом виробництва. У бухгалтерському обліку цей процес відображається сукупністю операцій, що пов'язані з реалізацією виробленої продукції (робіт, послуг) іншим підприємствам і організаціям [3, с. 42].

На думку О. О. Саввона облік руху готової продукції залежить від системи обліку, що застосовується підприємством. Існують дві системи обліку запасів (в т.ч. готової продукції): постійного чи періодичного обліку. Незалежно від системи обліку запасів на практиці виникає проблема оцінки відпуску запасів, оскільки собівартість їх надходження (придбання, виробництва) в різних періодах різна. Для визначення собівартості запасів, що вибувають, МСБО 2 «Запаси» передбачено широкий вибір методів: Метод конкретної ідентифікації; Середньозважена собівартість запасів (Weighted Average Cost); Формула «перше надходження – перший видаток» (First In, First Out – FIFO); Метод стандартних (нормативних) витрат (Standard Costs); Метод роздрібних цін (Retail Method) [4, с. 321].

З використанням комп'ютерної техніки на багатьох виробничих підприємствах прийнято вести облік реалізації готової продукції без застосування узагальнюючих документів, виняток становить формування оборотно-сальдової відомості за рахунком 26 «Готова продукція» **[Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 198].**

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію визначаються НП(С)БО 9 «Запаси» та НП(С)БО 16 «Витрати». На підприємствах у бухгалтерському балансі залишки готової продукції відображаються по фактичній виробничій собівартості. У поточному обліку наявність і рух готової продукції оцінюється по відпускним (оптовим) цінам підприємства (з відособленим обліком відхилень між фактичною виробничою собівартістю і відпускнуою вартістю продукції). Цей варіант забезпечує порівнянність оцінки готової продукції зі звітністю, а також дотримання єдності оцінки в документах на продукцію відвантажену і реалізовану. Оцінка у звітному періоді здійснюється за фактичною собівартістю і за обліковими цінами з деяким відхиленням від фактичної собівартості. Наприкінці місяця обов'язковою умовою є облік готової продукції за фактичною собівартістю (визначається за даними аналітичного обліку). У поточному обліку готову продукцію оцінюють за «твердими» обліковими цінами (середньорічною плановою собівартістю, договірними або оптовими цінами або за фактичною виробничою собівартістю). Оцінка продукції за «твердими» обліковими цінами дає змогу вести постійний поточний облік незалежно від калькуляції фактичної собівартості. Такі ціни є основою ведення бухгалтерського обліку готової

продукції на складах оперативно-бухгалтерським методом. Якщо готову продукцію оцінюють за середньорічною плановою собівартістю, то відхилення планової собівартості від фактичної обліковують окремо. На кінець місяця ці відхилення розподіляють між залишками нереалізованої продукції і реалізованими виробами [6, с. 150].

При оцінюванні готової продукції за іншими цінами відхилення визначають як різницю між цими цінами та фактичною собівартістю. Якщо облік готової продукції ведеться не за фактичними, а за договірними або оптовими цінами, то необхідно вести відокремлений облік відхилень фактичної виробничої собівартості від їх вартості в договірних чи оптових цінах підприємства. Облік готової продукції у вартісному вираженні ведуть за місцем їх зберігання із зазначенням матеріально відповідальних осіб [7, с. 53].

Відхилення фактичної собівартості готової продукції від планової (чи від відпускної вартості) на підприємствах враховуються на окремих аналітичних рахунках по однорідних групах виробів, що відкриваються в складі рахунка готової продукції. У регістрах аналітичного обліку ці відхилення відображаються окремою позицією. Викладений порядок оцінки готової продукції викликаний тим, що фактичну виробничу собівартість випущеної з виробництва протягом місяця продукції на підприємствах обчислюють тільки наприкінці місяця, після відображення всіх прямих витрат і розподілу непрямих витрат і складання звітної калькуляції. Готова продукція відображається в бухгалтерському обліку та звітності за найменшою з двох оцінок – первісною вартістю та чистою вартістю реалізації. За чистою вартістю реалізації тільки в тому разі, якщо на дату Балансу її ціна знизилася або вона зіпсувалася, застаріла чи якимось іншим чином втратила початкову очікувану економічну вигоду. В бухгалтерському обліку уцінка відобразиться таким чином:

1. відображена уцінка готової продукції Д-т 946 - К-т 26;
2. віднесена уцінка на фінансовий результат Д-т 791 - К-т 946

Суму, на яку первісна вартість готової продукції перевищує чисту вартість їхньої реалізації, і суму вартості повністю втраченої готової продукції списують на витрати звітного періоду зазначеної вартості в позабалансовому обліку. Після визначення осіб, які повинні відшкодувати втрати, належно до відшкодування суми зараховують до дебіторської заборгованості (або інших активів) і доходу звітного періоду. Якщо чиста вартість реалізації готової продукції, яка вже була раніше уцінена і є активами на дату балансу, загалом збільшується, то на суму збільшення чистої вартості реалізації (але не більше від суми від попереднього зменшення) сторнується запис про попереднє зменшення вартості цієї продукції [8, С. 126].

Викладені вище вимоги дають змогу зробити висновок, що дооцінка готової продукції не має сенсу, оскільки в будь-якому разі вона в фінансовій звітності відображатиметься за найменшою з двох оцінок: історичною собівартістю (первісною вартістю) або чистою вартістю реалізації. Отже балансова вартість готової продукції ніколи не перевищить їхньої первісної вартості.

Список використаної літератури

1. Загородній А. Г. Бухгалтерський облік : підручник. Львів : 2011. 340 с.
2. Богаченко В.М. Бухгалтерський облік. Київ : Основи, 2010. 384 с.
3. Кіляр О. Проблемні питання обліку готової продукції. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. №3. С. 40-46.
4. Саввон О.О. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації. *Держава та регіони*. 2007. № 3. С. 321-324.
5. Яровенко Т. С. Удосконалення методології бухгалтерського обліку готової продукції. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2013. Т. 21. Вип. 7. С. 195-200.
6. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку / Ф.Ф. Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шулепова. Житомир: ЖІТІ, 2017. 576 с.
7. Петришина Н. С. Готова продукція та особливості її обліку. *Наука й економіка*. 2014. Вип. 1. С. 53-56.
8. Грабова Н. М. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках / Н. М. Грабова, Ю.Г. Кривоносов. К.: А.С.К., 2018. 504 с.